

Nr 325.

Av herr **von Heland**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande.

I propositionen nr 276 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till införande av pension för riksdagsmän.

Rent principiellt hävdas det från vissa håll, att pensionering av riksdagsmän icke bör förekomma, emedan ledamotskap av riksdagen utgör ett förtroendeuppdrag och icke en tjänst. Denna omständighet bör dock enligt annan uppfattning icke tillmätas avgörande betydelse. Riksdagsmannaskapet utgör endast till formen ett förtroendeuppdrag, framhåller man, i praktiken skiljer det sig väsentligt från andra uppdrag av dylik art. Medan flertalet allmänna förtroendeuppdrag kunna fullgöras utan att nämnvärt inkräkta på vederbörandes vanliga arbete, måste en riksdagsman under en betydande del av året vara borta från hemorten. Under denna tid är han i regel förhindrad att utöva sin borgerliga näring. I verkligheten blir fördenskull riksdagsmannaupdraget nära jämfäst med innehav av en tjänst. Många riksdagsmän måste av denna anledning helt upphöra med det arbete, varav de förut haft sin utkomst, och kunna sedan icke återupptaga förvärvsverksamheten. Av denna anledning komma de att stå utan möjligheter att försörja sig, då de lämnat riksdagen. Införande av pension för riksdagens ledamöter kan därför anses berättigat.

En förutsättning härför borde emellertid enligt min mening vara, att pensionsfrågan ordnas på ett tillfredsställande sätt för de folkgrupper, som nu icke kunna erhålla någon annan pension än den trots den senaste reformen alltså otillräckliga folkpensionen. Jag syftar på de hundratusentals självständiga företagarna inom jordbruk, trädgårdsodling, fiske, industri, hantverk, handel m. m., som äro hänvisade till att genom sin egen sparsamhet och omtanke lägga av kapital för sin ålderdomsförsörjning. Men den statliga beskattningen är så utformad, att deras strävanden i dessa hänseenden allvarligt missgynnas. Tjänstemännen ha möjlighet att vid inkomstbeskattningen göra avdrag för pensionsavgifter, och samma förmån tillkommer den, som kan teckna en pensionsförsäkring med årliga premier. Den frie yrkesutövaren, som vill insätta kapital i sin egen rörelse, kommer i ett helt annat läge. Han får icke endast betala

inkomstskatt utan möjlighet att göra avdrag för avsättningar av kapital, avsedda att trygga hans ålderdomsförsörjning, utan även betala förmögenhetsskatt, därest förmögenheten överstiger en viss gräns.

Detta kan icke anses rättvist. De medborgare, som bidraga till den gemensamma produktionen, borde därför i gengäld av samhället tillförsäkras effektivt skydd, när de av ålderdom äro urståndsatta att skaffa sig en tillfredsställande levnadsstandard. Nu skyddas faktiskt endast de, som antingen haft så stor inkomst, att de själva kunnat fondera sparmedel för ålderdomen, eller de, vilkas arbetsgivare — stat, kommun eller enskilt företag — avsatt medel för pensionering av de anställda. Enligt mitt förmenande skyddas nu faktiskt vissa medborgare genom inkomst och kapital, som icke äro frukten av deras eget arbete. De anställdas deltagande med pensionsavgifter utgör nämligen en belastning av alla medborgare, ty de anställdas löner fastställas med hänsyn till pensionsavgifterna, och löner liksom avsättning till pensionsfonder belasta omkostnaderna samt därmed även priserna. På likartat sätt belasta statens och kommunernas pensionsförmåner alla medborgare genom skatterna. Övriga medborgares andel av hela folkets produktionsresultat kan därigenom bli så knappt tillmätt att man inte ens genom sparande och frivillig försäkring har möjlighet att bereda sig själv ett effektivt skydd mot förlusten av arbetsförmågan. Enligt min uppfattning måste alla i produktionen medverkande medborgare tillförsäkras det skydd de på grund av andra gruppers förmånsställning blivit ur stånd att själva skaffa sig. Där det icke låter sig göra att återställa förlorad arbetsförmåga bör samhället ha skyldighet att lämna ekonomisk ersättning. Fullgod pension är alltså en »uppskjuten lön». Rättvisan kräver att de grupper, som icke fått sin pensionsfråga ordnad, såsom lantbrukare, lantarbetare, hantverkare, fiskare, handlande m. fl., skola få lika god pension som statens anställda i likartade arbetsuppgifter. Om riksdagsmännen bevilja sig själva pension utan att pensionsfrågan för dessa grupper också beaktas, torde detta komma att uppväcka mycken ovilja. Ett principuttalande av riksdagen att denna viktiga pensionsfråga också med det snaraste bör upptagas till behandling är enligt min mening nödvändigt för att undgå berättigad kritik.

I propositionen föreslås att den som erhåller pension på grund av riksdagsmannaskap skall avstå från tre fjärdedelar av denna, om han uppbär lön eller tjänstepension på grund av anställning i statens eller kommunens tjänst. Motsvarande bestämmelse borde också fastställas att gälla för den, som uppbär lön eller pension på grund av anställning i enskilt företag. Något skäl att bevilja undantag för den sistnämnda kategorien föreligger enligt min mening icke.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 276 måtte i princip uttala sig för att sådana medborgare, vilka icke kunna erhålla andra pensionsförmåner än allmän folkpension, skola tillerkännas lika god pension som statens anställda i likvärdiga arbetsuppgifter, samt besluta att den, som åtnjuter pension på grund av riksdagsman-nauppdrag, skall avstå tre fjärdedelar av denna, därest han uppbär lön eller pension på grund av anställning i enskild tjänst, dock att minskningen av den på grund av riksdagsmannaskapet erhållna pensionen skall ske med högst så stort belopp, att de sammanlagda förmånerna, däri ej inräknade rörliga tilläggsformer, uppgå till fem-tusen kronor.

Stockholm den 28 maj 1947.

Erik von Heland.
